

ФЛЕШМОБ ЯК ЗАСІБ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

О.М.Шерман

Постановка проблеми. Широке впровадження в наше життя новітніх інформаційних технологій обумовило появу нових соціальних явищ, які набувають дедалі більшої популярності у молодіжному середовищі. До таких явищ належить *флешмоб* (від англ flash – мить, спалах, і mob – натовп) – спланована через Інтернет чи засоби стільникового зв'язку масова акція у громадському місці.

На перший погляд, флешмоби схожі на звичайні масові акції, але насправді вони демонструють абсолютно новий принцип організації. Немає єдиного центру, який розсилає запрошення по горизонтальних чи вертикальних щаблях: ініціатором флешмобу може бути одна людина, яка надсилає повідомлення проведення заходу через мережеві спільноти або засоби комунікації (напр., sms-повідомлення) своєму знайомому, або розміщує оголошення на відкритому мережевому ресурсі. Якщо ідея флешмобу видається отримувачу цікавою, він передає її своїм знайомим, а ті – своїм, тобто флешмоб (само)організується шляхом ланцюгового поширення інформації неформальними каналами комунікації. За формулою флешмоб нагадує перформанс і являє собою комплекс дій із символічним значенням, які одночасно виконують всі учасники флешмобу, напр., шикування у формі певного державного чи політичного символу, вигукування гасел тощо.

Засновником флешмобу вважають американського програміста Р.Зазуєта; перший флешмоб з розважальною метою відбувся 17 червня 2003 року у Нью-Йорку (США). 16 серпня 2003 року відбувся перший український флешмоб в Києві. З того часу в Україні було проведено сотні, а, можливо, й тисячі флешмобів найрізноманітнішого спрямування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Хоча явище флешмобу є дуже цікавим з різних поглядів, можна, на жаль, констатувати практично повну

відсутність присвячених йому наукових праць. Найвідоміше дослідження, на яке посилаються нечисленні дослідники флешмобу – книга соціолога Г.Рейнольда «Розумний натовп: наступна соціальна революція» [1], у якій автор передбачив використання нових засобів комунікації для самоорганізації мас, є своєрідним прогнозом появи флешмобів, а не опрацюванням емпіричного матеріалу. Аналізуючи нові форми масової соціальної поведінки, Рейнольд у 2002 році – за рік до виникнення флешмобів – використав термін «смартмоб» - розумний натовп, тобто новий соціум, який здатний до високого рівня внутрішньої самоорганізації за специфічних умов, зокрема, анонімності та відсутності керівного центру. Прикладом успішної дії «розумного натовпу» Рейнольд вважав падіння режиму президента Філіппін Дж.Естради у січні 2001 р., коли впродовж 4-х днів на столичному бульварі Епіфаніо де Лос-Сантос зібралися понад 4 млн осіб в чорному одязі, які отримали відповідне текстове повідомлення на стільникові телефони. Серед вітчизняних дослідників можна назвати М.Кордонського, В.Щербину, С.Романенко.

Неналежна дослідженість флешмобу тягне за собою недостатнє розуміння його потенціалу, у тому числі виховного. Однак там, де теорія ще вагається сказати своє слово, практика вже використовує можливості, що їй відкрилися. *Мета нашої статті* – проаналізувати використання флешмобу як засобу патріотичного виховання у молодіжному середовищі.

Виклад основного матеріалу. Перші організатори флешмобів всіляко підкреслювали їх розважальний характер. Завдання учасників часто носили абсурдний, кумедний характер, наслідуючи поведінку учасників першого флешмобу, які зібралися у відділі килимів одного з великих супермаркетів Нью-Йорка і повторювали те саме: вони живуть в нічліжці на околиці міста, і дуже хотіли б придбати «килим кохання». Але досить швидко суспільний потенціал флешмобів почали використовувати різні суспільно-політичні сили. Так, на думку дослідників, заклик використати помаранчеву стрічку і колір на ознаку політичної позиції, розісланий електронною поштою у жовтні 2004 року, був типовим флешмобом [2].

Однак не варто уявляти флешмоб як чергову політичну технологію. Зародившись як форма спонтанної креативності широких мас, він залишається явищем, в якому ініціатори і виконавці нічим не відрізняються: вони належать до тих самих вікових та соціальних груп, мають спільні ідеали і ментальність. Звісно, абсолютна більшість моберів належить до молоді, і не лише тому, що ця вікова група переважає серед користувачів Мережі та сучасних засобів комунікації. Причини полягають у самій природі флешмобів. Насамперед це наявність розважального, ігрового компоненту. Учасники флешмобу не знають один одного в обличчя, їхні дії можуть викликати подив, засудження, розгубленість випадкових перехожих, сама акція триває кілька хвилин, але може вічно жити у формі відеозапису в Інтернеті – все це споріднюює флешмоб з пригодою, невеликою авантюрою, яка підвищує рівень адреналіну в крові. При цьому пригода є абсолютно безпечною і не має жодних негативних наслідків. Про це дбають спеціально розроблені правила флешмоберів: не брати участь у флешмобі у стані алкогольного сп'яніння, мати при собі документи, не порушувати закон та громадський порядок тощо.

Таким чином, флешмоб постає в свідомості молоді як оригінальна розвага, досить смілива дія, яка немає нічого спільногого з традиційними розважальними заходами. Це відкриває досить широкі перспективи його використання в процесі пробудження національної самосвідомості та патріотичних почуттів, що знаходить підтвердження у розповсюдженні в останні роки флешмобів відповідного спрямування. Наведемо лише кілька прикладів.

28 червня 2011 року в Херсоні у рамках заходу «Молодіжний тиждень Херсонщини» відбувся флешмоб «Ми пам'ятаємо». Хлопці та дівчата, щоб висловити свою повагу до ветеранів, зібралися на площі біля «Палацу молоді та студентів» і зібрали з тканини слово «Пам'ятай». Відеозапис флешмобу розміщено в Інтернеті за адресою http://www.youtube.com/watch?v=_p89sDz7HNI.

24 серпня 2011 року молодь Черкас провела патріотичний флешмоб, присвячений Дню Незалежності. На площі біля драматичного театру більше 20

осіб у жовтих і синіх футболках під час танцю утворювали своїми тілами не тільки синьо-жовту картку, а також державний герб, динамічний прапор, та чимало українських символів. У флешмобі брали участь однолітки незалежності, тобто, молоді люди, народжені 24 серпня 1991 року [3].

У січні 2012 року старшокласники української гімназії у Сімферополі в лаштували патріотичний флешмоб. Старшокласники вишикувались у літери, які склали слово "Україна", а учні молодших класів стали поруч великим колом. Незвичний флешмоб присвятили Дню соборності та свободи України. Загалом в акції взяли участь більше 800 чоловік [4].

В Одесі в День соборності того ж року близько сотні активістів влаштували на Дерибасівський патріотичний флешмоб. Під звуки бандури молоді люди взялися за руки і створили живий ланцюг. Потім учасники акції розбилися на три групи. Одна з них утворила літеру Я, друга – серце, третя - розгорнула державний прапор України. Потому гуртом заспівали пісню Олександра Пономарєва "Я люблю тільки тебе". За словами організаторів флешмобу, його головна ідея полягала в тому, що, незважаючи на якій мові ми розмовляємо, незважаючи до якої релігії ми відносимося, в це свято ми маємо об'єднатися, ми маємо встати в ланцюг і показати, що ми любимо Україну, ми пишаємося нашою країною [5].

В жовтні 2012 року у Тернопільській політехніці (ТНТУ) відбувся флешмоб, присвячений тижневі української вишиванки [6]. У жовтні 2013 року напередодні відзначення Дня освітянського працівника студенти Житомирського національного агроекологічного університету організували патріотичний флешмоб «Відчуй себе українцем!!! Одягни вишиванку», яку підтримали не тільки студенти, а й співробітники університету. Спеціальну карту України та герб у дворі ЖНАЕУ намалювали студенти інженерно-технічного факультету. Учасники флешмобу власноруч відтворили карту України та герб [7].

Переваги флешмобу як виховного засобу є очевидними. По-перше, він не сприймається як виховний захід, і не викликає негативних емоцій, які пов'язані

з традиційними виховними заходами. По-друге, особистий досвід, власна дія набагато сильніше впливають на свідомість людини, ніж почуті чи прочитані гасла. Те, що стало частиною твого досвіду, починає, відповідно, переживатися як частина реальної історії даної особистості. Події, про які індивід читає в газеті або бачить по телевізору, можуть не зачепити глибини його «Я»; але подія, про яку він не просто дізнався у спільноті чи на форумі, а й у якій взяв участь, стає частиною «Я», оскільки в неї вкладені емоції, енергія та час. Формування відповідних морально-етичних настанов, прищеплення певних ідей в таких ситуаціях відбувається швидко та ефективно.

Висновок: флешмоб як форма соціальної дії являє собою ще не вивчений і не оцінений повною мірою засіб патріотичного виховання. Сподіваємося, що по мірі поглиблення наукового дослідження цього феномену відбудуватиметься й розширення сфер його використання.

Література:

1. Рейнгольд Г. Умная толпа: новая социальная революция / Говард Рейнгольд ; [пер. с англ. А. Гарькавого]. – М. : ФАИР-ПРЕСС: ГРАНД, 2006. – 415 с.
2. Романенко С.В. О толпе, флешмобе и задачах социологии : [Електронний ресурс]/ Романенко С.В. // Вестник ОНУ. Том 10. – Выпуск 11. – С. 80-87.
- Режим доступу:
http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/1437/1/%D0%92%D0% B5%D1%81%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9E%D0%9D%D0%A3%20%D0%A1%D0%BE%D1%86%20%D1%82%2010%20%D0% B2%D1%8B%D0%BF%2011_80-87%2B.pdf
3. У Черкасах молодь провела патріотичний флешмоб : [Електронний ресурс]// Молодіжний новинний портал Пункт. – Режим доступу:
<http://punct.com.ua/news/u-cherkasah-molod-provela-patriotichnyj-flesh-mob/>

4. Патріотичний флешмоб влаштували учні української гімназії у Сімферополі : [Електронний ресурс]// Телеканал новин «24». – Режим доступу:
http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?patriotichniy_fleshmob_vlashtuvali_uchni_ukrayinskoyi_gimnaziyi_u_simferopoli&objectId=179274
5. Як Україна святкувала День Соборності : [Електронний ресурс]// Тиждень.ua. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/40152>
6. Перший флешмоб в ТНТУ : [Електронний ресурс]// Персональний блог Олега Назаревича. – Режим доступу: <http://taltek.info/flashmob-tntu2012.html>.
7. Студенти агронівському університету організували патріотичний флешмоб : [Електронний ресурс] // Житомир-Онлайн. – Режим доступу: <http://zhitomir-online.com/suspilstvo/17938-studenti-agroniversitetu-organzuvali-patrotichniy-fleshmob.html>